

Loomakasvatuse nõukogu koosolek

PROTOKOLL

17. november 2023

Osalejad loomakasvatuse nõukogu liikmed:

Kohal: Marika Oesalg, Anu Hellenurme, Ell Sellis, Kadri Kaugerand Marko Kass, Priidu Veersalu, Tanel-Taavi Bulitko.

Veebis: Ants Noot, Hardi Tamm, Karoliina Post, Kristina Marran, Kristjan Reino, Liina Jürgenson, Meeli Lindsaar, Merit Mikk, Piret Hommuk, Ulve Märtsen.

Osalenud programmi elluviijad ja kutsutud: Hanna Tamsalu, Hanna Raidvere-Sepp,

Päevakord:

1. 2023. aastal tehtud ja ära jäävad tegevused ,
2. 2023. aasta tegevuste muudatuste kinnitamine,
3. 2024. aasta tegevuste ettepanekute ülevaade,
4. 2024. aasta tegevuskava kinnitamine.

Koosolek on otsustusvõimeline: kohal või esindatud on 13 nõukogu liiget (nõukogus 14 häält).

Tegemist ÜhendPIP teise etapi ehk riigihange nr 257107 „Teadmussiidre pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“ aastakava kinnitamiseks vajaliku istungiga. Projekti teave on leitav veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiidre-pikaajalised-programmid/uhendpip/>

1. Seni tehtud tegevuste ülevaade

Ülevaate ÜhendPIP-2 raames 2023. aastal loomakasvatuse teemavaldkonna elluviidud tegevustest esitas projektijuht Hanna Tamsalu.

2023. aastal on käsil kaks ÜhendPIP-i programmi, millest üks lõppeb käesoleva aastaga (ÜhendPIP-1) ja teine 2025. aastal (ÜhendPIP-2). ÜhendPIP-2 eelarve on väike ja valdkondi palju. Loomakasvatus eraldi valdkond, aga loomakasvatuse teemasid on ka teistes valdkondades. ÜhendPIP-2 programmi raamleping allkirjastati 21/22 veebruar 2023. aastal, hankeleping 30. mail 2023. Kogu programmi eelarve on 1 700 000 eurot. Kokku on viis kogu (juhtkogu ja nõukogu), osadel kogudel mitmed teemad (nt juhtkogul – horisontaalsed teemad, digipöörde soodustamine, ühistegevus ja muud teemad; maaviljeluse nõukogul – taimekasvatus ja aiandus), teised on omaette (nagu loomakasvatus-, toiduohutus- ja maamajanduse nõukogu) ning ÜPP

abinõude tellimuse annab PRIA koos Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga ise. Enamik kinnitatud tegevusi on toimunud või toimumas.

Esitatud materjal protokollis Lisas 1 (slaidid)

Arutelu:

- Farminar on üritus, kus saab näha farmi sisse (läbi veebi otsevaates), kuhu tavaliselt kohale minna ei saa. Saab küsida jooksvalt vajalikke küsimusi, suunata suusõnaliselt kaamera pilti.
- Lambakasvatuse videote filmimisel 2023. aastal sai väga palju kasulikku materjali – võttegrupp sattus õigel hetkel lambafarmi. Lihaveisekasvatuse jootmise videofilm on veel tegemata ja soovitakse tellimuse muuta lambakasvatuses poegimisabi videofilmide vastu. Kuna tegemist on kahe täiesti erineva samas olulise teemaga, siis lihaveise video sooviksime järgmine aasta siiski ära teha.

Poegimisajal juhtub ikka, et lambatalle heaolu huvides tuleb talle valida kasuema. Hoolimata hoolikast põhikarja valikust paarituse ajal võib juhtuda, et märkamata jäi mõni varjatud udarapõletik ja lambatalle pärisemal pole tallele ohutut piima. Keegi ei ole kaitstud loote väärarendi ja raske poegimise eest, mille tagajärjel poeginud utt hakkub. Need on kõige lihtsamad näited olukordadest, kus lambakasvataja peab ette võtma adopteerimise - tallele kasuema otsimise. Erinevalt veisekasvatusest, kus side ema ja järglase vahel pole oluline, on lambakasvatuses majanduslikult ja lambatalle heaolu seisukohalt ülioluline, et säiliks side talle ja teda toitva emaslooma vahel. Adopteerimise vajadusega on varem või hiljem kokku puutunud kõik lambakasvatajad. Edu selles valdkonnas on sageli petlik. See suhe, mis toimib kasuema ja adopteeritud talle vahel poegimisaedikus võib suurema karja hulka minnes kergesti katkeda. Hüljatud talledest kujunevad "piimavargad", kes uttede udaraid rikuvad ja haigusi (nt bakteriaalne udarapõletik, ORF) levitavad, seda saaks aga vältida õigete adopteerimisvõtete kasutamisega. Seega on ülioluline tutvustada lambakasvatajatele õigeid adopteerimisvõtteid - selliseid, kus tekib suure tõenäosusega tekib talle ja kasuema tugev suhe, mis jääb ka püsima. Saatan nagu ikka peitub pisidetailides, mis teksti lugedes jäävad tähelepanuta või ei tundu olulised, aga on videoga lihtsasti edasi antavad.

- Statistika näitab, et peale koroonaaega on osalejaid veebis rohkem (võrreldes kohapealsetega), samas on täpsemat analüüsi ei ole tehtud.

2. 2023. aasta tegevuste muudatuste otsustamine

Esitatud muudatusettepanekuid hääletati järgmiselt: poolt 13, vastu 0, erapooletu 0 (kokku 14 häält loomakasvatuse nõukogus).

Otsus: kinnitada tellimuse muutmise järgmiselt:

- Asendada lihaveisekasvatuse videofilm lambakasvatuse videofilmiga (Videofilm ühe filmiepisoodiga 3500 eurot).

3. 2024. aasta tegevusplaani kinnitamine

2024. aastaks tehti loomakasvatuse valdkonnas ettepanekuid väga palju, eelarve ületati poole miljoni euro võrra. Kuna eelarve on võrreldes 2023 aasta kahe lepingu võimalustega võrreldes küllaltki tagasihoidlik ja pidid nõukogu liikmed vaatama, mis on hädavajalik korda saata. Järgmise aasta tegevuste kava peab olema nõukogudes kinnitatud ja Tellijale esitatud 1. detsembriks.

Esitatud ettepanekud protokollis Lisas 2 (tabel)

Arutelu:

- Koosoleku alguses on eelarve miinuses. Tabelis on kollasega välja toodud üritused, mille ühikmaksumust 09.11 programmi kõigi valdkondade nõukogude esimeeste ühisel koosolekul vähendati..
- Koosoleku alguses liikide lõikes üritusi vaadates tundub, et lamba- ja kitsekasvatajad ja lihavesikasvatajad tunnevad ennast hästi, mitu üritust toimub. Seakasvatajad, piikmakarjakasvatajad endale infopäevi ei saanud. Samas ka kliima ja rohepöörde teemad ei ole piisavalt tähelepanu saanud.
- Ettepanek, et infopäev Süsiniku jalajälje vähendamine piimakarjakasvatuses võiks toimuda välislektoriga, sest meil on vaja välist know-how'd.
- Ettepanek - 2022. aastal on portsjonkarjatamise video tehtud, seega võiks seekord lihavesikasvatuse video tegemise ära jätta.
- Mida tähendab sigade seemendamine veebis? Tegemist on pigem sigade aretusega seotud informatsiooni jagamisega.
- Karjatervise arvutiprogrammist on saanud meede, mis vajaks tuge, näiteks videojuhendi näol. Kas meil ei peaks seda siin nimekirjas olema?
- Lihaveiste- ja lambakasvatajad suudavad kõige kiiremini arendada roheteemat. Võiks anda neile võimaluse seda teha oma üritustega?
- Valdkondlike proportsioonide hoidmine on oluline. Ettepanek teha mõnda koolitust ja konverentsi üle aasta või vähendada eelarvet (raamlepingus on hinnakiri fikseeritud, aga on erinevaid formaatide variante. Ühikhind, millega üritus tellitud on, peab 100 % hakkama saama. Kui tegevusel on sponsorlus või osalejate omaosalus, siis vähendatakse PRIA poolt väljamakset).
- Lihafoorumi on loomaliikide ülene ja annab võimaluse erinevate loomade kasvatajatel kokku saada ning suhelda..
- Seakasvatus on väga palju saanud toetusi, kuid on siiski kõige vähem toetatud rahaliselt. Ärme unusta, et see osa katab kogu Eesti rahva toidulaua!

Teadussiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas

- Oleme jõudnud sellisesse ajajärku, et enam ei tohiks raamatuid, ajakirju ja –lehti trükki saata. Väga paljud on läinud veebis lugemise vormile.
- Tõuloomakasvatuse ajakirja suur osa lugejatest on siiski veel paberi lugejate usku ja väga suur võimalus on, et kui trükist kaob, kaob ka ajakiri ise. Hetkel on tõuloomakasvatuse ajakirja niigi kahe väljaande võrra vähendatud.
- Lamba- ja kitsekasvatajate jaoks mõeldud üritused on igati mõistetavad, kuna on kasvav probleem huntide näol. Paljud karjad on lausa poole võrra väiksemad huntide pärast, seega vaja on kiskjakahjustusi ennetamise teema üritusi. Lisaks on tulemas suur muutus tulemas riigitasandil. Kuigi on karjavalkoortest loodud video, on siiski suur vajadus kohapeale minna, et saaks infot otse, lisaks ka omakeskis arutleda.
- Hobuste poolt laekus vaid üks pakkumine. Arvestades sellega peaks ka hobusekasvatuse esindatud saama, lisaks oli sellel üritusel eelmisel aastal väga suur huvi.
- Konverents Terve loom ja tervislik toit – on jõutud arusaamale, et siiani kestnud formaati ei saa enam kasutada. Samas veel ei ole jõutud korraldajate seas otsuseni, kuidas jätkata võiks. Mõistlik on formaati muuta selliseks, et ka tootja tuleks saali. Teadmuspõhine teadus jõuaks tootjani, see on väga tähtis. Mingi selline üritus peaks ikkagi olema, peaks kuidagi need valdkonnad kokku liitma. See on meie ühine töö neid koos teha. Tähtis on näidata ka tootjatele, et midagi tehakse ka nende jaoks.
- Ettepanek: teeme vähem üritusi, aga teha neid hästi põhjalikult. Fokuseerime end suurematele asjadel, paneme loomaliigid kokku. Erinevad tootjad saavad omavahel suhelda. Samas loomaliigid lahus teha on ka hea mõte, sest siis saaks üritused just kontsentreeritumalt teha.
- Ettepanek – konverentsidel hakata kajastama teadustulemusi. Igas valdkonnas igas plokis teadurid jagavad infot.
- Lihafoorum on kulutuste/müügi keskne, ka meedia tähelepanu sellel. Eestimaine lihatoodete varustuskindlus. Kas saab teistel konverentsidel mõned teemad ära käsitleda?
- Võiksime leppida kokku valdkondlikud foorumid, sest need on head ja võiks hoida. Jätame välja, mille formaati täpselt ei tea. Kui üritusi korraldame, siis ei tasu pikka päeva teha, inimesed väsivad ära: 8h on palju. Ehk otsime kombinatsiooni (üle aasta, asukoha muutus). Kui elu on nii palju muutuses nagu see praegu on, kas on võimalik usaldada ja uskuda, et ülejäämine aasta toimub ikka lubatud konverents?
- Lamba- ja kitsekasvatuses on kasvatajaid palju, kuid lamba- ja kitsekarjad on väikesed. Kas need väikesed kasvatajad käiksid kõik konverentsil? Palju on hobikasvatajaid, mis toob statistikas keskmise numbri alla.

Teadussiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas

- Ettepanek teha ühel aastal piim-liha-aretus konverentsid, teisel aastal loomaliigiti (või vastupidi, aga kooslus oleks selline).
- Konverentside korraldamisel võiks esmalt pöörduda EMÜ poole, küsida, mis teadust on Eestisse toodud ja mida jagada saaks. Piima- ja lihafoorumites on poliitilise vaate kujundamine.
- Lambakasvatuse majanduse infopäeva ei rahasta, teema liigub konverentsile.
- Veisefarmide bioohutuskava koostamise infopäeva ei rahasta, aga teema liigub konverentsile.
- Sööda keemiline ja bioloogiline ohutus ja poegimisperioodi infopäeva ei rahasta, aga teema liigub konverentsile.
- Keskkonda säästev farmihügieeni infopäeva ei rahasta, kuigi teema on ülioluline.
- Tehnoloogilised rakendused parendamaks piimafarmi tootlikust ja vähendamaks kadusid infopäev, kas teema liigub konverentsile? Vähendatakse ühikmaksumust, infopäev teha veebis ja ilmselt kutsutakse ka välislektor esinema, kuigi rahastus on väiksem.
- Palju lambakasvatajaid liigub mahedast tavakasvatamise ja tootmise peale, sest ei suuda toime tulla suurte nõudmistega.
- Veiste kunstliku seemendamise koolitus on rahastada väga vajalik, sest tegemist on kalli koolitusega ja ei ole väga palju huvilisi sellisel juhul. Palju on pensionile minevaid seemendajaid, uusi on vaja juurde koolitada. Väga suur seemendajate puudus on.
- Põllumajandusloomade transport vastavalt loomakaitsenõuetele pädevustaseme koolitust rahastada üleaastaselt. Põllumajandusloomade mehaanilised surmamise meetodid (tauditõrje eesmärgil/hädatapmine) koolitust teeb PTA, see tuleneb seadusest!
- ÜhendPIPi rahajaotus toimub sihtgrupi vajaduste järgi! Ei ole võrdselt korraldajatele ära jaotamise võimalust. Esmatähtis on sihtgrupi vajadused.
- 2024. aastal ei toimu ühtegi õpiringi.

4. 2024. aasta tegevuste otsustamine

Esitatud ettepanekuid kinnitati konsensuslikult (osales 13 liiget organisatsioonidest).

Otsus: kinnitada tellimus vastavalt lisatud tabelile (lisa 2) järgmiselt:

- 8 infopäeva, 4 konverentsi, 2 koolitust, 2 ajakirjanumbrit
- kogusumma 105 800 EUR.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanna Tamsalu

Teadmussiirde programmi
projektijuht

(protokoll põhja vormistas Hanna Raidvere-
Sepp)

(allkirjastatud digitaalselt)

Marika Oeselg

Maaelu Teadmuskeskus
ÜhendPIP-2 loomakasvatuse nõukogu
esimees